

Mladen Kunšić

na putu...

Dr. Christine Vogt

Mladen Kunšić je kipar, umjetnik zvuka, slikar, crtač i kolažist. Sve navedene sposobnosti, nekad više, a nekad manje uočljive, nekad pokazujući u jedan, a nekad u drugi smjer, Kunšić proživljava u svojoj umjetnosti.

U svojim ranijim radovima polazio je pri tome od skulpture. Velike, moćne i masivne kreacije često nalik mašinama nastaju iz zahrđalog čelika, te prizivaju promatrača na dodir i dijalog. Kroz povlačenje, potezanje, micanje gore-dolje i kroz samostalno sudjelovanje iz radova se izvlače tonovi koji mogu biti nježni, ali i glasni. Iz pronađenih objekata tzv. Object trouvés, Kunšić sastavlja zvučne skulpture. Od bačenih predmeta i starog željeza Kunšić pravi nove objekte koji u svojoj prostranoj zahrđalosti iznova proizvode zvukove.

Početak 1990-ih godina Kunšić je izmijenio svoj materijal te je stvorio skulpture od „pernatog čelika“. Koristeći sada finiji materijal i jasnije forme, autor se bavi pojmom kiparstva. Još uvijek zvukovi igraju središnju ulogu. Međutim, sada više nije čovjek taj koji prouzročava zvukove, nego je tu ulogu preuzela priroda. U različitim projektima Kunšić izlaže svoja nerijetko ogromna djela u prirodi i na taj im način daje potpuno novu dimenziju. Slučajnost i vrijeme u ovom slučaju igraju veću ulogu nego prije. Gola površina remena od pernatog čelika modelira se od strane prirode kroz svijetlo i sjenu te boje vegetacije i okoliša. Umjetnik kreće u pozadinu, a priroda kao kreatorica se dodaje djelu. Kroz vjetar se ne mijenja samo zvuk, nego svakako i igra između svijetla i boje, i to u beskrajnom bogatstvu različitih varijanti.

SLIKARSTVO

Sredinom 1990-ih godina, spreman na promjene i eksperimente, Mladen Kunšić okreće leđa velikim dijelom već savladanom putu, te se obraća novom izazovu u novom principu kreiranja: kipar postaje slikar. Dok mnogobrojni drugi umjetnici najprije rade u slikarstvu i tek potom u kiparstvu, Kunšićev put upravo je obratan. Njegovo široko zanimanje za različite teme i pravce već je dolazilo jasno do izražaja kod skulptura, ali mu slikarstvo sada nudi dodatne i nove mogućnosti za izražavanje. Odmičući se od tvrdog i hrapavog čelika, Kunšić se polako ali ustrajno približava novoj vrsti. Umjetnik kojega u biti treba vidjeti kao autsajdera i koji je nakon završetka elektro-zanata naknadno položio maturu na večernjoj školi da bi zatim studirao umjetnost i socijalne znanosti na RWTH Aachen, imajući svoj cilj čvrsto pred očima i uz veliku volju privikava se na novo područje djelovanja. Pri tome još uvijek zadržava svoj afinitet za pronađenim ili ranije nađenim stvarima te ove usklađuje na potpuno novi način u svoje radove. Tzv. „horror vacui“ iliti strah od praznine, a konkretno od praznog radnog platna, Kunšića je doveo do situacije da svoja platna već prije početka slikanja prekrije ili oblikuje na poseban način. Na taj način njegove slike su uvijek i kolaže te svojom specifičnošću nadigravaju već uhodani pojam o vrsti umjetnosti.

Kunšić pronalazi kataloge o umjetnosti i aukcijama, uporabna uputstva računala i biblijske fragmente, srednjovjekovna uputstva za igre i notne listove. Sve ovo na osnovi principa upravljane slučajnosti – slučajnost da su upravo te stranice prisutne u pronađenim objektima – kontrolirajući situaciju, jer o izboru i rasporedu odlučuje umjetnik, integrira u svoje radove. Brzo prolazeći proizvodi industrijskog društva (aukcijski katalogi, uporabna uputstva za računala itd.) – danas aktualni, sutra

zastarjeli – donose posebnu vrstu spojenosti s vremenom u njegovo slikarstvo. Kao podloga oduzima ih se krvotoku društva koje olako baca stvari i prelijeva ih se u stalnost koja je, doduše, reinterpetirana. Baš kao što je nizozemsko slikarstvo 17. stoljeća vezalo samo nekoliko sekunda postojećeg mjehura od sapunice iz perspektive umjetnika na platno i time revidiralo vanitas tj. prolaznost, Kunštić ikorištava mogućnost slikarstva kako bi dao novi povod za razmišljanje u tom pravcu. Gleda se kritično na način brzog života u našem društvu i prolaznost umjetnosti – posebno kod njegovih rado uporabljenih sajamskih kataloga Art Cologne. Ono što još danas predstavlja veliko djelo moderne umjetnosti, sutra se već zaboravlja te se u paketu sa sjajnim katalogom baca na „kulturno brdo smeća“.

Ipak, dvosmisleni i višeslojni sadržaji slikarstva Mladena Kunštića ne postaju jasni na prvi pogled, nego tek nakon pomnijeg promatranja. Umjetnik precrtava svoje nosače koji također i na razini značenja predstavljaju temelj za njegovo djelovanje. Kunštić ih precrtava i prekriva, promjenjujući potpuno njihov izgled, otežavajući njihovu čitljivost i oduzimajući im samostalnost i samovrijednost. Međutim, ovi elementi ipak kroz svoje boje i oblike uvijek ostaju prisutni u njegovom slikarstvu.

Nakon dugotrajnog i ponekad teškog izbora podloge, Kunštić i prilikom izbora teme slike postupa na sličan način. I u ovom pogledu upotrebljava pronađene predmete iz sve veće gomile svijeta slika te se poigrava s imaginacijom i znanjem pojedinog promatrača. Već kod svojih ranijih zvučnih skulptura umjetnik je pokazivao istančan smisao za poigravanje. To je na sebi svojstven način pretočio i u slikarstvo. I u ovom slučaju vrijedi citat Antonia Tapiésa s kojim je dr. Gabriele Uelsberg 1900. godine potpisala članak o njegovim skulpturama: „Umjetnost je poput igre; samo u stanju nevinosti možemo shvatiti njen duboki smisao i tko zna da li to možda ne vrijedi i za ljudski element“.

Pristup poigravanja promatraču otvara sasvim osobni način čitanja pojedinih djela koja neprestano nude otvorenu mogućnost interpretacije. Istina, umjetnik često ima u glavi konkretne ideje, ali svoje radove otvara svakoj drugoj ili daljnjoj interpretaciji. Kod slike „Pobjednici“ kao koncept za skupinu muškaraca Kunštić je odabrao fotografiju iz šezdesetih godina prošloga stoljeća koja pokazuje grupu radnika. U pobjedničkoj pozi dvojica od četiri muškarca dižu ruke u zrak. Različiti aspekti slike promatrača bi mogli dovesti na temu radnika i određenog političkog sadržaja. Naočale se mogu interpretirati kao zaštita, a frizura glavne figure u prednjem dijelu slike ukazuje na određeni modni stil vremena. Naposljetku portret Willyja Brandta na samom lijevom rubu slike djelu daje političku konotaciju. Kod neobaveznog promatranja naočale bi se, pak, mogle shvatiti i kao maske za ronjenje, a grupa ljudi kao plivački klub odnosno protagonisti jednog sportskog događaja.

Zanimljivo je kako Kunštić svoju podlogu spaja s ilustracijom i kako objedinjuje ta dva elementa u jednu sliku. Pri tome nosioci značenja – kao primjerice portret Brandta ili naglašavanje umjetnosti kroz natpis „Die Art“ (na desnoj strani slike) – ostaju u funkciji. Umjetnik svoje figure najvećim dijelom samo oslikava u konturama i time omogućava pogled i na podlogu. Pri tome se ima obzir na strukturu posloge i jednim dijelom i njezinu boju. Kao kod „Pobjednika“, podloga često formira raster koji se određuje kroz pravokutnu veličinu kataloških listova, ili se pak radi o vodoravnoj strukturi kao što to naglašavaju ukomponirani notni listovi. Također se pojedini fragmenti podloge pretvaraju u elemente oblikovanja kao primjerice meta koju je moguće čitati i shvatiti i kao djelo „Achselhaare“ (dlake ispod pazduha): Ovdje dolazi do izražaja jedna Kunštićeva tipična i markantna svojstvenost. Unatoč svim mogućim sadržajnim interpretacijama uvijek je zadržao ironiju i dobru porciju humora.

Kod odabira naziva koji pripadaju djelu i koji Kunštića jednim dijelom pokazuju kao vještog igrača s riječima također dolazi do izražaja njegov smisao za humor i duhovitost. „Frauchen“ (ženica) naziva svoju obradu vjerojatno najpoznatije

fotografije Marilyn Monroe iz filma „Prokleta sedma godina“. Autor se poigrava sa znanjem promatrača koji je vjerojatno u najvećem broju slučajeva u stanju pročitati ovu podlogu. Kunstić, pak, seks simbolu pedesetih i šezdesetih godina stavlja pod noge psa koji leži na leđima i moli da ga se mazi. Naoko se čini da pas filmsku divu ne smeta, ali njegova mu pozicija omogućava da proviri ispod suknje glumice, što je svakako i čežnja promatrača s kojom se slika poigrava i iz koje crpi svoj efekat. Iznova djela slikarstva – također jednim dijelom ikone kolektivnog fotografskog pamćenja – stvaraju temelj ovog djela. Natpis „Die Art“ (vrsta) probija liniju nisko plasiranog horizonta.

Pas i figure iz povijesti (umjetnosti), koje se mogu nagovijestiti, promatrača čekaju i na drugim slikama. Tako, primjerice, dame iz polusvijeta Henria Toulouse-Latreca – koje gledaju srednjovjekovnog vladara dok se zabavlja kraljevskom igrom šah – pod naslovom „Igre čekanja“ čekaju na svoje sljedeće mušterije. Embryo Leonarda da Vinci s Picassovom figurom mislioca, ali i očajnoga čovjeka kreira zajednički nazivnik. Kunstić u ovim radovima, ostajući vjeran figuri kao sredstvu kreiranja, stvari stavlja u drugi kontekst.

Nakon doba skulptura, Maden Kunstić sa slikarstvom traži nove putove, ali i dalje ostaje vjeran mnogim svojim interesima i preferencijama. Tako na primjer djela „Buchblumen“, „Gartenmusik“ i „Notenblätter“ uvijek iznova prikazuju njegovu veliku ljubav prema glazbi. Ova se pak još jednom podređuje ljubavi prema prirodi koja se prikazuje u liku listova i cvijetova. Još jedan aspekt se ovdje može vrlo jasno prepoznati, a koji je već bio prisutan i na do sada spomenutim slikama: ispitivanje posloženosti i redanja. Listovi i cvijetovi, na primjer, uvijek se iznova pojavljuju. Podloga u svojim strukturama – posebno kod nota – baš kao i floralni element posjeduju poseban redoslijed. U kompoziciji se cvijetovi i listovi, razlikujući se katkad tek po boji, ubacuju i mogu se približavati usko jedni uz druge do mjere da gotovo dobivamo ornamentale. „Zvuk“ ovih djela pri tome igra ključnu ulogu.

Manufactus Edition 1000

Dok Kunstić na području velikih formata najprije izrađuje skulpture te se tek zatim obraća slikarstvu, već od 1989. godine kontinuirano se bavi područjem malih formata koje se može opisati i grafičkom kolažom. I na ovom području su se njegovi radovi razlikovali od klasičnih pojmova umjetničkih vrsti. Posebno kod ranijih radova vidljiv je utjecaj njegovih skulptura koji se tek kasnije mijenja u korist pojačano slikarskog štih. Kronološki uređen redoslijed oslikava njegova stalno fluktuirajuća umjetnička težišta.

„Stehkreuz“ (Križ) iz godine 1989. dobar je primjer za bliskost sa skulpturama. Ne samo u materijalnosti – papir i metal – ovo djelo ukazuje na dualnost između grafike i skulpture, a u svojim mogućnostima za izmjene pripada jednom i drugom sektoru: križ je u stanju napustiti dvodimenzionalnost grafike u korist trodimenzionalnosti skulpture.

Ideja za djelo „Jahresgabe“ (Godišnji dar) Mladena Kunštića je inspiriralo na te radove. Sam autor naziva seriju manufactus edicijom, to znači ručno izrađenim djelima te ih vidi kako u zajedništvu, tako i pojedinačno. Ovdje se umjetniku nudi mogućnost da na kraju jedne godine reflektira o prošlim stvarima te ih u umjetničkom smislu i realizira. Pri tome je izbor tema potpuno subjektivan, a nerijetko i vrlo osoban. Umjetnik bira ono što ga izaziva, neovisno o tome je li se to možda čini banalnim. Na promatraču je da slijedi umjetnika ili da razvija svoje ideje, interpretacije i imaginacije. Naslove koje Kunstić bira vrlo pomno, a ponekad čak u maniri filozofa pri tome mogu pokazati ispravan put ili, s druge strane, omesti Vas na pronalaženju

pravog puta. Pojedinačna interpretacija djela naravno je uvijek ispravna za individualnog promatrača.

„Bahnübergang“ (Željeznički prijelaz) naziv je plavoga križa koji se nadopunjava remenom od pernatog čelika u križ s duplom gredom. Ovo djelo dopušta asocijacije sa spojenošću kultura. Oblik podsjeća na ruski križ, dok „Bahnübergang“ sadržava elemente zapadnog Andrijinog križa. Prijelaz između dvije kulture krojen je od umjetnika koji je rođen u Zagrebu u bivšoj Jugoslaviji / današnjoj Hrvatskoj. Djelo „Zwei-Heit“ (Dvojnost) tematizira aspekt dupliranja, različitosti ali i sličnosti – metal i papir, skulptura i grafika, cjelovito i djelomično, obojenost i bijela boja – da spomenemo samo nekoliko suprotnih stvari, koje mogu biti proširene daleko u socio-kulturni prostor. Da je interpretacija sve do u društveno područje želja umjetnika Kunštića, pokazuje rad pod nazivom „Heimat“ (Domovina). Dva crvena srca prenose se tehnikom frotáže na ravni papir i pokazuju dva srca umjetnika. Dok cjelovito srce u pozadini stoji za njegovu njemačku domovinu, bijelo hrvatsko srce prikazuje metak kojim je pogođeno. Rat koji je dugo vremena potresao Kunštićevu domovinu u ovom djelu postaje vidljiv i može ga se osjetiti. „Zwei-Heit“ kao tema prijašnje godine, čini se, ovdje se odnosi na pojam domovine.

Edicije Mladenu Kunštiću nude mogućnost rada najrazličitijim tehnikama kao i izražavanje samoga sebe unutar tih tehnika. Krajnje reducirano u boji i formi, djelo „Vorhang“ (Zastor) pokazuje se kao „rezana slika“. „Das neue Haus“ (Nova kuća) po prvi puta u ovoj ediciji prikazuje poseban afinitet Kunštića, a to je upotreba pečata. U povijesti (umjetnosti) pečati posjeduju jako dugu tradiciju. Po prvi puta nude mogućnost donošenja mustre u raportu, a iz njih se razvija u 15. stoljeću drvorez, dok se u azijskim zemljama upotrebljavaju kao pečati imena i signature. U našem društvu pečati su – najčešće službeno – simbol moći, često stoje za navodne istine i ukazuju na pravne odredbe. Pečati koje Kunštić upotrebljava mogu biti i tzv. object trouvés koje se izbacilo iz područja uprave ili koji su jednostavno postali višak pa sada u Kunštićevoj umjetnosti zapečaćuju poruke. Druga je mogućnost da umjetnik daje izraditi posebne pečate prema potrebi i pojedinoj temi. Tako se, na primjer, potrebe „Nove kuće“ rješavaju pečatom vijeća radnika, dok se centrala legitimira pouzdanom karakteristikom otiska prsta. Pored takvih osobnih karakteristika kao što su selidbe ili ozljede – „Kreuzfinger“ – koje na taj način postaju potpuno osobnim karakteristikama, i svjetske političke teme poput „Hunger“ (Glad) ili „Kampf der Kulturen“ (Borba kultura) imaju svoje mjesto.

Sve veća uporaba boje u radovima Kunštića nagovještava se u odnosima tri osnovne boje plave, crvene i žute iz 1997., koje umjetnik stavlja na papir da bi ih micao posebnim čeličnim remenom iz ravne površine što dovodi do posebne strukture. Činjenica da „Kündigung per Papier“ (Pismeni otkaz) predstavlja (za Kunštića) novi početak, također može biti protumačena na različite načine. Iz kontrasta osnovnih boja između plave i crvene boje Kunštić godinu dana poslije pronalazi temu za „Netzwerk“ (Mreža). I ovdje se uz, za slikara tipičnu boju prerađenu čeličnim remenom, pojavljuje forma kolaže na način da umjetnik, možda kao vodilju za mentalni proces, dodaje posebnu mrežu elemenata.

Istodobno osobno i romantično je djelo „Frankreich“ (Francuska), koje je umjetnik napravio nakon boravka u toj susjednoj zemlji. Svaki promatrač s tom zemljom i njenim nacionalnim bojama povezuje vlastita sjećanja, a u Kunštićevu djelu mnogo toga podsjeća na francusku zastavu trikoloru, a valjda ne postoji osoba koja pri spominjanju Pariza ne pomisli na pojam grada ljubavi.

Djelo koje se do sada valjda najviše poigrava sa zakonima slikarstva je „Reminder“ (Podsjetnik), iako sadržajna interpretacija može ići u sasvim različite smjerove i odjele. Kao prvo, Kunštić stavlja na papir komplementarni kontrast između crvene i zelene boje, i to u raširenoj formi točke i linije. Kroz široke dimenzije pinjela, površina

dolazi u igru i na taj način su prisutne najvažnije karakteristike kreiranja u slikarstvu u minimalnoj izvedbi. Dodani pečat slovi kao potpora pamćenju (Reminder!) i poziva nas da ostanemo „Bleib hier!“. Možda je to i nesvjesan poziv autora samome sebi da i dalje ostane kod slikarstva koje je otkrio 1997. godine.

Ipak, u nekim radovima ove edicije umjetnik pokazuje vrlo malu dozu slikarskog pronalazača djela kao u „Don't forget“ (Ne zaboravi) iz 2002. godine. U tom je djelu apsolutno dominantan šokirajući doživljaj rušenja Twin Towersa Svjetskog trgovačkog centra u New Yorku i smrt nekoliko tisuća ljudi 11. rujna 2001. Dva visokoformatna tornja simboliziraju „blizance“, dok drugi pečati dovode do apsurdna osiguravateljski mentalitet ljudi. Temelj tornjeva čini poruka „Bestätigung“ (Potvrda) i „Kasse bitte zahlen“ (Blagajna, molim platiti). Posebno bolna je riječ „Erloschen“ (Ugašeno), koja ukazuje na nevjerojatne implikacije terorističkog udara. Poruka umjetnika „Don't forget“ na ovom mjestu bi od svih promatrača trebala biti shvaćena doslovce.

Veliki kompleksi i stvari poput „Eckenschutz“ (Protekcija ugla), koje proizlaze iz društva bacanja, Kunstić preuzima kao vrstu Ready made-umjetnosti. Otvaranjem kartona dolazi se do slike sa zaključanim porukama („30 x 40“, „b+h“) i vlastitim skulpturalnim i estetskim utjecajem. Iz jednog drugog nađenog predmeta, knjizi pjevanja, Kunstić vadi stranicu s „Agnus Dei“. Veliki crveni pečati uokviruju napjeve s porukom „sofort vorzulegen“ (odmah predati), dok pečatima obilježeni tijekom tjedna u djelu „Days“ (Dani) srijedom upozorava na „Vorsicht“ (Pozor).

Novu metodu rada Kunstić pronalazi u djelu „Homosapiens“ iz 2005. godine. Dvije noge tj. dva otiska nogu spajaju se i završavaju u spiralama. Umjetnik ih je urezao u papir, što je vrlo neobična metoda prerađivanja za ovaj materijal. Takvo vađenje konture stvara vlastiti estetski efekt i pokazuje uživanje umjetnika u eksperimentiranju, ali i Kunstićev kreativni potencijal na području tehnika.

U ovom trenutku je „Homosapiens“ zadnja stranica cikla. To neće tako ostati, jer umjetnik s edicijom Manufactus 1000 slijedi dugoročni cilj. Za svaku narednu godinu nastat će novo djelo te će se time kompletirati serija. Vizija Kunstića želi iz godine u godinu izraditi novu temu, tako da edicija na kraju (njegova) života može biti protumačena kao retrospektiva životnog puta. Na taj način se suprotstavljaju prolaznost života s jedne strane i vječnost umjetnosti s druge strane.

Manufactus Edition 71

U drugoj seriji djela, Manufactus 71, Kunstić se nastavlja baviti s malim formatom. Mogućnosti koje se nagovješćuju u godišnjim radovima ovdje se razrađuju i postavljaju se daljnja pitanja. Na malu nakladu od samo 71 djela ukazuje već sam naslov serije. Kunstić naziva djela iz ove serije jednom vrstom rezervoara kreativnosti, gdje je u stanju razraditi ono što mu pada na pamet pri radnji velikih formata i zašto traži drukčiji način artikuliranja od slikarstva. Mnoga djela pokazuju političke, aktualne i kritičke aspekte naspram društva koja, međutim, baš prema Kunstićevom stilu, mogu biti interpretirana i s malo ironije.

Frotaža i pečat, ali i kolaža, igraju veliku ulogu na radovima na papiru. Tako, primjerice, umjetnik u tehnici frotaže u djelu „Brain book“ (Knjiga uma) prenosi strukturu križa na papir te plasira pečat s naslovom „BÜCHER bleibt hier“ (KNJIGE ostanite ovdje), kojega se može otkriti tek nakon što se malo bolje pogleda slika. I „Brain storm“ sadrži pruge koje se križaju i koje su stavljene tehnikom frotaže. One se čine kao velika mreža, međutim u mikrostrukturi su vrlo kristaline. Na ovom mjestu Kunstićevi radovi u potpunosti ispunjavaju medij grafike koji treba gledati izbliza i u kojem u sitnim dijelovima postaje vidljiva samostalna struktura, a time i tematska

razina. Kristaline forme, koje prikazuju nevjerojatnu raznolikost, na ovom mjestu – pod naslovom Brain storm – mogu ukazivati na veliko bogatstvo dobrih ideja prirode, ali i na same procese unutar ljudskog razmišljanja tj. mozga. U makrostrukтури pečati nose trezvenu poruku „Zweitschrift Bücher bezahlt“ (Kopije knjiga plaćene).

Kao ozbiljni i pronicavi umjetnik Kunstić se pokazuje kada spaja ukras slika iz osmrtnica u kolaže te ih prekriva pečatima u obliku križa. Istodobno autor pita za brojeve ugovora i isplate. Naslov „Was bleibt“ (Što ostaje) promatraču daje za misliti te ukazuje na prolaznost života i nastavak egzistencije birokratskih odluka.

U različita djela umjetnik se integrira osobno u liku pečata s imenom. Pečat na taj način postaje autoportret. To se može realizirati, kao u djelu „Kunstic Kreuz“ (Kunstićev križ) među ostalim i u suradnji s formama koje su upotrebljavane u drugim djelima: struktura pozadine može se pronaći u čitavoj seriji drugih radova, a u pečatu „Kreis im Quadrat“ (Krug u kvadratu) umjetnik je među ostalim upotrijebio i „Bullaugen“ (Oči vola). Međutim, i gradska kulisa Münchena s dva markantna tornja Frauenkirche sadržava Kunstićev autoportret. U djelu „One Way“ (Jedan put) autor je uhvaćen u zatvorenom krugu svoga zapečaćenog identiteta, a pečat u središtu djela „Entgelt zahlt Empfänger“ (Troškove plaća primatelj) znak je za spajanje umjetnosti i gospodarstva. Kao uobičajeno s dobrom porcijom ironije, Kunstić se u drugom radu s münchenskom pozadinom pokazuje kao „Säule der Gesellschaft“ (Stup društva) koji stoji na tri pomalo nestabilna noseća stupa.

U djelu „1. Februar“ Kunstić ubacuje list iz pronađene knjige pjesama, dodaje okvir s pečatima imena, upozorava u sredini na knjige i pismo te u dupliranju prerade obznanjuje: preuzeto na EDV datuma 01. Feb. Upozorenje na skorašnji gubitak haptičkog materijala znanja i informacija (knjige, novine, pisma) i početak novog vremena elektronskih medija.

Svoj romantički afinitet umjetnik pokazuje u sklopu serije Manufactus 71 u različitim djelima s cvijećem i u radu „Aachen wa!“, u kojem tematizira svoju ljubav prema kraju u kojem živi. Međutim, ne radi se o nekritičnom pogledu kojeg umjetnik njeguje naspram grada. U djelu „Aachener Dom“ (Aachenska katedrala) uvodi se nova tehnika, te se zaštitni znak Aachena crvenim lakom zapečaćuje na papir. U tom smislu Kunstić upotrebljava čokoladnu matricu poznatog aachenskog konditora. U staronjemačkom pečatnom pismu imenuje se „Deutsche“ (Njemački) aspekt s neutralnim pečatom „Päckchen Paquet“ (Paketić). Kunstić promatraču otvara prostor za razmišljanje kojeg, pak, treba ispuniti.

Rad „Europa Grenze“ (Europa granica) sadrži kritične elemente naspram društva, a mali križ podsjeća na mnogobrone žrtve koje je ova još „otvorena granica“ iziskavala u prošlosti. Kod djela „Erinnerung“ (Sjećanje) Kunstić „Europa Geier“ (Europskog supa) zapečaćuje u obliku kovanice od 10 DM na papir koji je prekriven crnom strukturom. Ne zna se da li će Europa biti mjesto suživota ljudi koji žive na osnovi socijalne i kulturne jednakopravnosti ili će se raditi o „Europi supova“.

U najnovijim radovima Kunstić se bavi u prvom redu njemačkom poviješću. Uglavnom se koriste stare poštanske marke koje autor pronalazi na raznim mjestima. Tako primjerice „Spurbreite“ (Širina traga) sadrži poštansku marku s Hitlerovom glavom i pečatima Reichsbahna, te 60 godina nakon završetka Drugog svjetskog rata iznova daje povoda za razmišljanje i diskusiju o Trećem Reichu.

„Brandenburger Tor“ (Brandenburška vrata), koja su također reprezentirana povijesnom poštanskom markom koja je okrunjena pečatom izlazećeg križa, daje povoda za prisjećanje na najnovija događanja iz njemačke povijesti poput pada Berlinskog Zida i ponovnog ujedinjenja Njemačke. Pri tome se križ može tumačiti i kao znak kršćanstva te služiti kao ukazatelj na atkivnu potporu pape Ivana Pavla II. u tom političkom procesu. Povijesna šetnja pokojnog čelnika Katoličke crkve 1996. godine, zajedno s tadašnjim njemačkim kancelarom Helmutom Kohlom kroz

Brandenburška vrata predstavljala je simboličnu gestu za moć slobode i miroljubivosti.

Za autora koji potječe iz Hrvatske rušenje njemačkog Zida i komunizma imalo je posebno značenje. „Braune Soße“ (Smeđi umak), koje predstavlja pozadinu ovog rada, također prisjeća na drukčiju prošlost, koja je dovela do izgradnje Zida i koja se ne smije više ponoviti.

Mladen Kunstić u svojim se radovima pokazuje kao vrlo raznovrstan i impresionirajuće kreativan umjetnik. Ne samo da u tehnikama i umjetničkim medijima traži uvijek nove mogućnosti izražavanja i izazove, nego se i prilikom odabira tema pokazuje njegova široka paleta znanja. Socijalne i društveno-političke teme stoje uz bok romantičnim i radovima muze. Šala i ironija se pak suprotstavljaju ozbiljnošću i suosjećanjem. Pri svemu tome Kunstiću Manufactus edicije daju poseban prostor za razrađivanje svojih ideja, te za plasiranje njegovih tema u svijet.

Taj dinamični put i u budućnosti će nuditi puno slobodnog prostora za nove umjetničke forme izražavanja.

Dr. Christine Vogt

(Prijevod na hrvatski jezik: Edi Zelić)